



Некада су као ученици и духовни синови Ава Јустина, у манастиру Ћелије боравили сада умировљени владика рашко-призренски Артемије, митрополит црногорско-приморски Амфилохије, умировљени захумско-херцеговачки владика Атанасије и владика бачки Иринеј. Ученици Јустинови сматрани су духовним источницима српског народа. На недавно одржаном Сабору, као велики духовник, мислилац и писац, прогањан, смењиван, забрањиван и оспораван, Ава Јустин је канонизован. На заседању истог Сабора кажњено је његово прво духовно чедо, а томе су, објашњава умировљени владика рашко-призренски Артемије, углавном допринела преостала тројица његових синова. „То је чињеница која збуњује или сама по себи много говори“.

Одлука о Вашем новом статусу коју је донео Сабор званично је представљена као пензионисање, да би се касније могло чути да је ипак реч о разрешењу. Појасните нам који је тачно ваш статус и где ћете Ви сада?

Вест о пензионисању се по некој инерцији понудила новинарима, јер ваљда је то лакше народу објаснити него рећи да сам умировљен. Сада сам ја умировљени владика. Не, дакле пензионер и не пензионисани, не бивши, већ управо умировљени владика, разрешен управљања епархијом. А где ћу сада... Видим да неки знају одговор на то питање, те помињу Ћелије и манастир Фенек и то пре него што сам и сам стигао да о свему размислим. Зато морам да кажем да одговор на то питање немам. Размишљам не само о месту где могу да се сместим, пристојно са својом братијом која ће бити уз мене, већ и да нађем брата који ће ме примити. Има понуда од појединих владика, али не бих сада то да откривам.

На Косову сте као монах и касније епископ провели 30 година. Како доживљавате забрану да се као умировљени владика вратите на Косово и шта је суштина те забране? Чега се Синод плаши?

То објашњење требало би да понуди неко из Синода, као што би требало и да уследи одговор на питања зашто је све ово требало, зашто на овакав начин да се деси, зашто овом брзином и зашто у време почетка ускршњег поста. Све су то питања на која немам одговор. Међутим, могу да кажем да у разлозима избијања афере у Епархији рашкој-призренској и даљем току дешавања лежи и одговор на питање зашто ми је забрањен повратак. Постоји одлука Сабора донета из 90-их година према којој сваки епископ може да одабере један манастир у својој епархији у коме би, у случају повлачења, пензионисања или старости, могао да остане. Ако сви манастири, по Уставу СПЦ, припадају епископу који је настојатељ и старатељ онда је одлука на њему у ком манастиру у својој епархији жели да живи, односно у манастиру који је ближи његовом срцу. На мене се та одлука Сабора не односи. Морам да кажем да све ово што се десило и што се дешава, почев од ускраћивања овог права, има везе са чињеницом да сам у ЕРП провео 33 године, 13 година као игуман манастира Црна река, годину дана као професор у Призрену и 19 година као владика рашко – призренски.

Моја веза са епархијом траје пола мога живота. Пола живота кога чине године обрађивања винограда, обнове манастира, духовне обнове у народу и монаштву, затим ратног сукоба 1998. године, ванредног, ратног стања, бомбардовања, окупације НАТО снага, те прогона српског живља, рушења преко 150 цркви и манастира и најзад проглашења независног Косова. У свим тим ситуацијама био сам са својим народом, бринуо о њему у духовном погледу, хранио га у народним кухињама, челичио га и храбрио да остане у тешким и немогућим условима. Радио сам оно што је дужност сваког родитеља да брине о својој деци и бринуо сам о народу и Цркви. После свега сигурно да ми је тешко пала одлука да више не смем да имам никакав контакт са тим народом који је знао да цени наш рад и који зна да каже само онако како јесте.

Рекли сте да ћете се повући у манастирску келију са вашом братијом. Шта ће бити са братствима у манастирима Црна река, Зочиште, Свети Архангели, Девичи и другим од којих су неки, након вашег пензионисања тражили канонски отпуст. Да ли ће се испод вашег крова наћи места за ове бескућнике?

Требало би да знате да сам ја био не само епископ рашко-призренски већ и духовник свим мојим манастирима и монаштву. Јесам разрешен управе епархије, али не и дужности духовника за своје монахе. Тај однос који се успостави је нераскидив, па као што отац може да живи ко зна где, а да увек остане отац своје деце, тако ће они и даље бити моја духовна деца, ма где ја био. Питање монаштва је велико питање о којем је требало да воде рачуна чланови Синода и Сабора. На седници Синода у фебруару после саопштене одлуке о привременом разрешењу управљања ЕРП дословно сам рекао: „Оци и браћо, овом одлуком ви сте бацили атомску бомбу на Косово и Метохију. Видећете шта ће се десити“. То се и десило и дешава се од првог дана. Монаштво се

разбило. Неки су прихватили мој савет да остану где јесу, неки то нису могли. Монаси ће свакако тражити место у епархији у којој будем био или другима како би се и даље задржала та духовна веза. Ја сада тражим место где ћу боравити у будућности, али ту неће бити места и за све моје монахе, јер то није могуће.

Да ли ће монаси који остану морати да поделе судбину игуманије манастира Кончул која је прва, након доласка новог администратора, сменена са овог места? Постоји ли бојазан да манастири на Косову могу остати празни?

Игуманија манастира Кончул била је прва жртва. Из Грачанице је отишло седам сестара, а отићи ће још. Остаће стара игуманија и још неколико сестара које из љубави према њој и треба да остану. У манастиру Свети Архангели врши се притисак на монаштво, тражи се смена игумана Бенедикта коју братство одбија да прихвати. Слична је ситуација и у другим манастирима у којима монасима прете да им неће дати канонски отпуст и, плашим се, десиће се да ће неки кренути без отпуста, други принудно остати још неко време, неке ће можда ставити под суд и покушати да их рашчине. Ти манастири који су благодарећи Божјој вољи оживљени, обновљени и саграђени током 20 година, почевши од Црне реке, па на даље, плашим се, остаће празни. Већ је настао хаос у епархији. То не важи само за монахе, већ и вернике, јер, ипак, тај боравак од 20 година на челу епархије створио је изванредан однос међу нама. Велики број верника не прихвата ово стање и могао би да се деси нови егзодус народа. И то се као могућност наговештава. Још у фебруару рекао сам монаштву да свако од њих мора да донесе одлуку шта ће да уради и прихвати одговорност такве одлуке. С друге стране, тече прича како је свештенство одахнуло доласком новог администратора. Та слика не одговара стварности.

Ако се деси да део монаштва и верника са Косова пређе у епархију у којој ви будете боравили, да ли раскол у СПЦ постаје више од претпоставке и ко би у том случају био њен творац: 15.000 верника који су ставили потпис за ваше враћање у епархију или званична СПЦ која није уважила захтев верника?

Не, Боже сачувај! О расколу нема говора. То не долази у обзир. То је измишљен модус како би мој терет био што већи. Једноставно, неприхватање овог стања не значи неприхватање СПЦ, патријарха или Синода. Суштина је да људи осећају неправду и ту је тачка. Ја ћу боравити тамо где будем примљен, као гост, и прихватићу духовни разговор са сваким ко ми дође, али се у послове епархије нећу мешати. Ако ме владика домаћин позове да негде уместо њега или са њим служим литургију, радо ћу прихватити, али сам никако. И моји монаси, уколико буду примљени од стране владике

код кога ћу бити, остаће лојални Цркви, као што су и до сада били. Када су се раније монаси у Архангелима или Девиним водама бунили пре овога? Није било потребе и неће је ни бити. То је измишљена фарса.

Може ли се обрачун са ЕРП посматрати као чин одмазде и зашто?

Питање Косова је морало да се скине са дневног реда и моје присуство тамо била је сметња поменутој идеји. Моја борба за Косово позната је широм света од Америке до Аустралије. Било је година када сам пет, шест пута путовао у Америку и није било године, до проглашења независности Косова, а да нисам ишао у исту ту земљу. Кога све нисам примио у Грачаници, од светских дипломата, УН, НАТО-а, КЕЈФОР-а, УНМИК-а увек заступајући линију, не само да су Косово и Метохија део Србије, већ и њено срце, колевка српске културе, духовности и државности. Отворено сам и свугде говорио да Србија и Срби никада неће прихватити одвајање Косова од Србије под било којим видом независне или подељене територије. А они су радили на томе од самог почетка. Зато се десило бомбардовање, протеривање српског народа, рушење цркава и коначно самопроглашење независног Косова, помогнуто од стране Запада. Тада је и престао мој контакт сањима.

Моја борба за Косово и Метохију јесте повод и разлог бесомучне хајке коју су у протекла три месеца, посебно на почетку и у време трајања Сабора потпиривали масмедији у Србији. Нисам одговарао на клевете, иако сам се суочавао са грозним инсинуацијама и отвореним лажима.

Од епископа са ставом постали сте политички непријатељ владајуће политичке олигархије. Колико је тој чинџеници допринело ваше противљење доласку Бајдена у манастир Високи Дечани, а затим и отворене критике коју сте упућивали председнику Тадићу?

Питање Бајдена, који је без најаве након обиласка Београда и Приштине, одлучио да посети манастир Дечане прелило је чашу. Одлучно сам се супротставио овој посети. То Бајден није могао да преживи и удар је дошао са те стране. То је био окидач, а ја перманентна сметња да се посао око Косова, а уз помоћ Брисела, истурене руке Вашингтона и, на жалост, морам да кажем наших власти у Београду, заврши. Сам председник државе је игнорисао наше присуствс на Косову и Метохији тако што је у два наврата долазио у манастир Дечане, а да се при том није најавио надлежном епископу,

протокола ради. Као домаћин свих манастира дочекао бих га у свом манастиру као госта, али он није желео такву врсту посете. Замислите, рецимо, да неко долази у његов кабинет и разговара са чиновницима без његовог знања о важним стварима. То је недопустиво. Они са Запада и наша власт као њен продукт, допринели су да се пронађе неки изговор за покретање процеса против мене који је довео до овога. И није нађено ништа, а измишљена јесте афера о финансијском пословању епархије, мене, мојих сарадника и пре свих о. Симеона.

Косово је, у тренуцима када се јавно најављују тајни преговори између Приштине и Београда постало српска Газа. Телефонске везе не раде, прелаз Мердаре је затворен за аутобусе, живот Срба у границама неподношљивог. Од кога очекујете да ће преузети вашу улогу и рећи „Косово на крсту, Београд жваће жваку“

Људи који су на власти упорно народу причају како не дају Косово, а на све могуће начине доводе Србе у све угроженији положај. Сваки дан власт понавља народу да Европа нема алтернативу како би нас увела у тај земаљски рај који се зове ЕУ. Многи знају како је тамо, али то људе на власти мало брине; за време свог мандата они морају да испуне задатак који су добили од газде из Брисела. У изјавама попут ове лежи објашњење моје смене.

У историји СПЦ не постоји случај да је на окупираној територији сменен владика? На Сабору одржаном 1992. године јавно сте устали против ондашње власти. Чини се да вас та власт, коју су називали диктаторском, није угрожавала као ова.

Сатанизација је постојала и тада. После рата мој став је био познат. За време бомбардовања, а и после одласка 250.00 људи са Косова и остатка њих 130.000, ја сам, преко медија, трпео најжешће нападе власти из Београда. Тада сам био забављен нашим јадом, а касније сам чуо приче које су колале о мени по Београду. Мој останак на Косову побркао је планове те владе. Та власт је ишла на то да цео народ напусти Косово и Метохију како би пред Западом могла да маше са поруком: „Видите шта сте учинили“. Да нисам задржао народ, питање Косова било би решено још почетком 2002. године, али то што је остао народ, монаштво и свештенство што се оно умножавало, манастири цветали за све ово време када је било најтеже, то је била снага која неке и некима није одговарала.

Чиненица је да се у време Милошевићеве власти није нашла та црквена рука која

Ће вас сменити. Јер вас није сменио Тадић или Влада већ црквени великодостојници. Да ли можемо њих лишити одговорности за вашу смену?

На жалост то је очигледно свима. То се зна не само на Косову и Метохији и у Србији, већ и у целом свету. Ко год се иоле бави црквеним животом зна суштину ствари.

Да ли је тужба коју сте поднели против земаља које су бомбардовале светиње на Косову пресудила и Вама и ЕРП и можете ли претпоставити зашто су световне и црквене власти олако препустиле православне светиње косовској културној баштини, које се третирају као део њихове туристичке понуде?

Све је то у једном пакету. Мени се замера да већ пет, шест година не извршавам одлуке Сабора и Синода, иако је и то под знаком питања, јер на све њихове одлуке постоје и моји одговори. Све је почело после мартовског погрома 2004. године и тужбе коју сам поднео против четири државе НАТО-а за погром и рушење светиња на Косову. Уследио је Меморандум о обнови порушених манастира коју је форсирао Савет Европе преко косовских институција. Мој принцип је био да они који су рушили наше манастире не могу да их и обнављају. Његова светост патријарх Павле је под утицајем Синода потписао Меморандум, да би накнадно повукао свој потпис. Потпис је сам Синод касније без патријарха оснажио и тада је почела жестока преписка између Синода и мене, као и мешање појединаца у послове ЕРП мимо надлежног епископа. И сада се та преписка третира као мој грех и непослушност Синоду.

Мислио сам да ћу у процесу који је требало да се по канонским принципима води, изнети све те чињенице на видело што би било основ за праву одлуку. Урађен је стручни елаборат у коме сам изложио своје ставове везане за Меморандум и поменути преписку, и он је предат Сабору прошле године, али никада није узет у обзир. Друго, многа моја акта и предлози никада нису излазили на Сабор. Ко одговара за то? Коначно толико и толико саборских одлука није извршено, а многи од браће епископа су радили супротно одлукама, као када је реч о богослужењу. Али то није проблем за Српску цркву.

Процес против вас као и само заседање Сабора прошло је под велом конспирације и нагађања. Шта се тачно догађало иза врата Грачанице и, касније, зграде Патријаршије?

У последњих 15 година финансијска контрола ни у једној епархији није извршена, али у ЕРП јесте и то два пута, 2006. и 2010. године и то на начин на који је извршена. Дан после доласка ове друге комисије у епархију почеле су манипулације у јавности и тада се први пут помиње сума од ни мање ни више него 350.000 евра, која у очима народа изгледа стравично велика. Приписати ту проневеру епископу било би мало много. Зато су оптужени моји најближи сарадници, пре свих о. Симеон, који је означен као главни кривац. А он је, узаме, под мојим надзором и духовним руководством провео 22 године. Ја га најбоље познајем о чему сведочи и одликовање чином архимандрита. Оптужбом за проневеру, гађајући њега, рушили су мене. Али та оптужба о проневери не одговара стварности, јер они јесу видели признанице које документују шта је исплаћено из благајне, али нису хтели да виде и где су ти новци уграђени, јер постоје објекти изграђени тим новцем. Упркос тим недоследностима, у кривичној пријави поступка који је покренут пред грађанским судом стоји „исплата за фиктивне радове“, што Синод потписује. На основу њиховог тумачења мог рада на Косову пише се оптужница која ми је уручена два дана пред почетак Сабора и, што је битно, без одређеног рока да на њу одговорим. А на Сабору питање које се тицало мене и епархије одлагано је за крај. Коначно оптужница против мене је прочитана јавно пред целим Сабором, донето је осам регистара са пратећим материјалом, који су, иако ниједан регистар није отворен, послужили - стварању утиска. Када је прочитана оптужница тражио сам реч, те након више покушаја добио сам могућност да се обратим присутнима, речено ми је да могу да говорим само о прочитаном тексту. Рекао сам: „Нећу моћи тако ваша Светости. Ја код себе немам архиву ни у џепу ни на леђима као што сте ви ту донели. Моји одговори су у Грачаници, јер када сам добио оптужницу на њој је изостао рок у којем би требало да на њу одговорим, што је, иначе, случај када је реч о грађанском и сваком другом поступку“. Када је 60-их година подигнута оптужница против владике Дионисијау Америци, Сабор му је оставио рок од три месеца како би на њу одговорио. Мени није дат рок, већ се тражило да после два дана усмено одговорим. Рекао сам: „Не, о томе нећу да разговарам“, и изборио сам се да прочитам нешто што сам написао на једној страници папира. Садржина писма тицала се мог захтева да Сабор треба најпре да се одреди према одлуци Синода из фебрура месеца - да ли је одлука тада донета била уставна или неуставна. То може, рекао сам, да буде почетак даљег разговора. Ако је одлука неуставна онда је ван снаге и захтева да се васпостави стање какво је било пре њеног доношења, што подразумева мој повратак у епархију; а уколико постоји разлог за суђење, рекао сам, нека се поступак води по принципима који су предвиђени канонима, на суду са приношењем њихових и мојих аргумената који ће показати где је истина.

Са становишта световних закона новог доба, будући да сте окривљени без доказане кривице, тачно „посредне одговорности“ нису ли у Вашем случају прекршена сва људска права?

Кажњен сам и кроз прву одлуку Синода и другу одлуку Сабора, без суда и осуде, без права на одбрану. То је чињеница. Било је дискусија на Сабору, епископа који су подржавали моја уставна права, али одлука није могла бити донета консензусом, једнодушно. Онда се прибегло гласању, нетипичном за Цркву у којој делује Дух Свети и у којој важи принцип: „Изволе се духу светом и нама свима“. Уместо тога, Сабор се претворио у градску скупштину у којој је већином гласова донета одлука.

Као што сам прихватио одлуку Синода иако се са њом не слажем јер је противустварна тако сам прихватио и одлуку Сабора. Пре ми је сугерисано да сам затражим разрешење или пензионисање из здравствених разлога. Рекао сам: „Молим вас, ви ме оптужујете да сам кршио многе каноне, а сада ме терате да прекршим још један и то тако што ћу изговорити неистину. Не, то не долази у обзир. Ви донесите одлуку какву хоћете, ја ћу је и прихватити“.

Стиче се утисак да почиње отуђивање дела црквених великодостојника од свога стада, да се саборност, једна од централних категорија СПЦ, доводи у питање. Колико је тачно ово запажање?

Рекао бих као да се не држи до тога ко је Црква. Она није само епископат, нити само свештенство нити само народ. Епископ, свештенство и верни народ чине Цркву. Међутим, њен бројнији део је искључен, а то је народ, иако је познато у историји СПЦ, а пише и у посланици источних патријараха из 1848. године да је чувар праве вере народ. Јер оно што народ не прихвати то и не постоји. Када су у 15. веку, како би се превазишао расцеп између Цариграда и Рима, а због опасности која им је претила од Турака који су били под Цариградом, цар и патријарх затражили помоћ Запада, организован је Сабор у Фиренци и постигнут неки договор о уједињењу под називом Фјорентинска унија. Само један владика, Свети Марко Ефески није потписао, објашњавајући да је то издаја православља. Унија није прихваћена од стране народа. Дакле један Марко Ефески са народом одржао је православље. Мислим да ће се и код нас на крају морати услишити глас народа, јер не каже се узалуд да је „глас народа глас божји“.

Када поминете уједињење требало би поменути да је једна од ствари која је тутнала кроз јавност и долазак папе. У којој вези је долазак папе са приликама у СПЦ?

У целој ситуацији и то је од значаја. Свима је познат мој став о папизму, екуменизму и

глобализму и то многим, баш у Цркви не одговара. Види се какве плодове доносе новотарије у служењу литургија, каква је подела у народу у појединим епархијама. Господ у Јеванђељу каже: „По плодовима њиховим познаћете их”. Плодови таквог рада су очигледни и видљиви на сваком кораку, а горки су и уживоту српске цркве и у животу српског народа. Какве плодове ће донети најновији чин уклањања владике Артемија време ће показати.

Која је суштина сукоба између оних који служе литургију по новом и оних који је служе по старом?

Постоји одлука Сабора која је поновљена три пута, а гласи да се по питању богослужења формира комисија која ће да проучи ту ствар, и поднесе извештај Сабору, а да се до тада служење одвија по вековној пракси. То није испоштовано. Комисија се никад није састала, а чињеница да велики број епископа није испоштовао одлуку Сабора носи са собом огромне последице. И шта ће до краја из тога изаћи то само Бог може да предвиди и зна. У теологији се прихватају нова учења по питању исповести и постова, а све је део пакета обновљенства и новаторства. Српски народ то тешко прихвата, јер очигледно је да је то одступање од вере и православља; онаквог православља каквог га је народ примио од својих предака, Светог Саве, Николаја, Аве Јустина. Они су сада еталон праве вере. Као што се пева у тропару Светом Николају: „Правило вере и образац кроткости”. Ко одступа од такве вере, у криву је.

Приликом сакупљања потписа за ваш повратак у епархију, као и протеста испред Патријаршије против увођења екуменизма и позивања папе у Србију, званична СПЦ део верника назвала је псеудозилотима и јеретицима. У ком тренутку су изопштени постали они који следе речи патријарха Павла упућене папи: Добро не дошао?

То не бих коментарисао. Али могу рећи да се глас народа не уважава. Тај народ који је био и 13. фебруара испред Патријаршије на оном кијамету, који је ставио свој потпис на ове захтеве, а било их је скоро 15.000, не заслужује епитете који му се лепе. Ако су то хулигани, ако је то мафија, како су их све називали, онда ми немамо верника. Мени је тешко падало врећање тога народа. Те људе је требало саслушати и чути, без обавезе да се уважи њихово мишљење. Некада су постојали Црквено народни сабори и у Војводини су се, рецимо, многи проблеми решавали на таквим местима.

Како се десило да су сви неприхватљиви аналитичари Цркве постали пожељни

тумачи Сабора, а епископи инсајдери из врха СПЦ?

То се дешавало, али као појава није добро, јер је 13. фебруара на Седници Синода речено да се ниједна изјава не даје медијима. Ја сам ћутао, али већ сутрадан су кроз све медије кренули потоци изјава појединих епископа који су давали судове, износили „чињенице“. То се дешавало и за све време Сабора.

Како тумачите чињеницу да је ваш учитељ Ава Јустин канонизован непосредно пре вашег разрешења, на истом заседању Сабора?

Мислим да је канонизација у реду и да је требало да буде и раније. Не сматрам да је то било у циљу манипулације, али ако је и тога било, и то ће се показати.

Преузето са сајта <http://borbazaveru.info/>
(Извор: Печат)